

Νεοτερικότητα
στις Ελληνικές Παιδικές Αφηγήσεις Βραχείας Φόρμας
δημιουργική γραφή και παιδική μικροαφήγηση

Χριστίνα Καλαϊτζή
Παιδαγωγός Προσχολικής Εκπαίδευσης, Ειδ. Παιδικής Λογοτεχνίας
christinakalaitzi@yahoo.com

Ανδρέας Καρακίτσιος
Καθηγητής
Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής & Εκπαίδευσης Α.Π.Θ
akarakit@nured.auth.gr

Ένα βιβλίο έχει πάντα δύο δημιουργούς:
αυτόν που το γράφει και αυτόν που το διαβάζει.

Micheal Tournier

Η Νεοτερική Παιδική Αφήγηση Βραχείας Φόρμας

Ο στόχος της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση της νεοτερικότητας στις ελληνικές παιδικές αφηγήσεις βραχείας φόρμας. Η μικροαφήγηση αναλύεται στα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της και προσδιορίζεται στα δομικά και μορφικά στοιχεία της κάτω από το ευρύ φάσμα λεκτικών ασκήσεων και τεχνικών πειραματισμών που προσφέρει η δημιουργική γραφή. Διερευνώνται οι αφηγηματικές τεχνικές και στρατηγικές σε μία σειρά από αυτοτελείς αφηγήσεις βραχείας φόρμας και επιμέρους μικροαφηγήσεις συλλογών και με βάση αυτές τις προδιαγραφές που διαθέτουν προτείνονται ασκήσεις και δράσεις παιδαγωγικών εφαρμογών.

Τρία αφηγηματικά στοιχεία, αυτά της διακειμενικότητας, της μεταμυθοπλασίας και της αυτοαναφορικότητας, σε συνδυασμό με την αφηγηματική επιφάνεια, είναι τα χαρακτηριστικά του νεοτερικού αφηγήματος (Αράγης, 1995). «Η διακειμενικότητα [...]ως αφηγηματική στρατηγική, επισύρει την προσοχή των αναγνωστών στη διαδικασία της κειμενικής αλληλεπίδρασης, και κατ' επέκταση

σ' έναν αριθμό ζητημάτων που άπτονται της λειτουργίας της λογοτεχνίας, όπως: ζητήματα αναπαραστάσεων' [...] ζητήματα αφηγηματικής τεχνικής' [...] ή, τελικά, ζητήματα σχέσεων λογοτεχνίας-πραγματικότητας» (Οικονομίδου, 2000, σσ. 77-78). Η αμφισβήτηση της ύπαρξης αφηγηματικών ηρώων μέσω της συνύπαρξης τους με άλλους ρεαλιστικούς, η ανατροπή του ρόλου του παντογνώστη αφηγητή, η αυτοαναφορική διάθεση επεξήγησης των συνθηκών σύλληψης των αφηγήσεων, οι εκκρεμότητες του τέλους της αφήγησης και τέλος η παιγνιώδης διάσταση των κειμένων καθιστούν τα μεταμυθοπλαστικά έργα πλαίσια, μέσα στα οποία, όπως ισχυρίζεται η Waugh (1996), ο αναγνώστης παροτρύνεται να ανακαλύψει πώς ο καθένας από μας βιώνει τις δικές του πραγματικότητες και «παίζει» μ' αυτές.

Τα παραπάνω γνωρίσματα συνυπάρχουν με τη μείξη κανόνων και αρχών που διέπουν το λογοτεχνικό είδος της ποίησης, καθώς η επιλεκτική προσοχή στην ηχητικότητα και στην μουσικότητα που χαρακτηρίζει το αφήγημα βραχείας φόρμας και το καθιστά ως έμμετρο ποιητικό αφήγημα έχει καταγραφεί ως ένα πολύ συνηθισμένο ειδικό χαρακτηριστικό της σύγχρονης παιδικής μικροαφήγησης (Καρακίτσος, 2010). Επιπρόσθετα, στοιχεία όπως η έλλειψη, η αφαιρετικότητα που οδηγεί στην πυκνότητα, η μινιμαλιστική λογική, οι γλωσσοπλαστικοί πειραματισμοί και τα λετριστικά παιχνίδια προσδιορίζουν τη σύνθεση και εξιστόρηση των αφηγήσεων αυτών. Κατ' επέκταση, ο ορισμός της νεοτερικής μικρής φόρμας στην ελληνική παιδική πεζογραφία, δεν σχετίζεται με τη δομή της παραγράφου ή της σελίδας, δεν είναι δηλαδή η έκταση που ορίζει και διακρίνει αυτό το λογοτεχνικό είδος αφηγηματικής φόρμας, αλλά, περισσότερο, η σύνδεση της αφήγησης με τους κανόνες και τα συστήματα του γλωσσικού σημείου, της λέξης (Καρακίτσος, 2010).

Η συνεχής αποσιώπηση και αποφυγή υπαινιγμών και υπονοούμενων συνδέεται με μία ενστικτώδη προσπάθεια των συγγραφέων παιδικής λογοτεχνίας να μιλήσουν στη γλώσσα του παιδιού, να επικοινωνήσουν με τη λογική του και να συνομιλήσουν στη βάση του αναγνωστικού του κώδικα. Ο εννοούμενος αναγνώστης, το παιδί, αλλάζει πλέον τα δεδομένα, «επιβάλλοντας» οικονομία λέξεων και φράσεων, απλοποίηση λεξιλογίου και επιφανειακή προσέγγιση ενός επεισοδίου. Επιπλέον, οι επιταγές της σύγχρονης πραγματικότητας, η οποία

κατακλύζει τον αναγνώστη με προσφερόμενες δυνατότητες και εναλλακτικές επιλογές, προωθεί την ταχύτητα και τη συντομία και ευνοεί τον περιορισμό του χρόνου. Η απλοποιημένη, λιτή και σύντομη έκφραση και βραχεία εντύπωση αποτελούν δομικά συστατικά και ζωτικά γνωρίσματα της σύγχρονης λογοτεχνίας για παιδιά.

Το πλαίσιο προσδιορισμού του νεοτερικού αφηγήματος είναι, επομένως, ένα πλαίσιο διάχυτο με χιούμορ και παιγνιώδη ατμόσφαιρα, ιδανικό για τη λογική και την ιδιαιτερότητα του μικρού αναγνώστη. Και ίσως το πιο αξιοσημείωτο γεγονός είναι η διαρκής δοκιμασία, παλινδρόμηση, ανάκληση και ανατροπή μεταξύ της λογοτεχνίας και της πραγματικότητας που ωθεί τον αναγνώστη στο μεταίχμιο δύο ταυτοτήτων, αυτής του πραγματικού θεατή και εκείνης του μυθοπλαστικού ήρωα.

Παρακάτω επιχειρείται μια κριτική ανάγνωση της νεοτερικότητας επιλεγμένων έργων ως ελληνικές παιδικές αφηγήσεις βραχείας φόρμας, όσον αφορά τη σύγκλιση διαφορετικών επιστημονικών προσεγγίσεων που παρατηρείται στις αφηγηματικές τροπές τους και εφαρμόζεται μέσα από τις συγκεκριμένες συγγραφικές στρατηγικές της διακειμενικότητας, της μεταμυθοπλασίας, της αυτοαναφορικότητας, της ατελούς αφήγησης, των γλωσσικών παιχνιδιών και της μείξης ειδών & κωδίκων.

Κριτικές Αναγνώσεις Ελληνικών Παιδικών Αφηγήσεων Βραχείας Φόρμας *«απόπειρες - διαθέσεις - ενδείξεις νεοτερικότητας»*

- ✓ **Οι δώδεκα Κοκκινσκορφίτσες και ο κουρδιστός λύκος - Χρήστος Μπουλώτης**

ΜΕΤΑΜΥΘΟΠΛΑΣΙΑ

Η αφήγηση αποτελεί το «μετά» μιας μυθοπλασίας. Διαρρηγνύει και ταυτόχρονα διακρίνει τα όρια μεταξύ του φανταστικού στοιχείου του «παλιού» παραμυθιού και της «νέας» ιστορίας, που ενώ αποτελεί τη συνέχεια του, την ίδια στιγμή αναφέρεται στο παραμυθητικό στοιχείο του προγενέστερου κειμένου: ***Όταν η Κοκκινσκορφίτσα του γνωστού παραμυθιού μεγάλωσε, παντρεύτηκε το γιο του κυνηγού που την είχε σώσει απ' τον κακό λύκο. Και γέννησε δώδεκα κόρες -κάθε φορά από δύο, δίδυμες. Και τις ονόμασε και τις***

δώδεκα Κοκκινোসκουφίτσες, σε ανάμνηση της δικής της περιπέτειας που την έκανε ξακουστή στα πέρατα της γης.

ΔΙΑΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ

Η μεταγενέστερη ιστορία «συνομιλεί» με το κλασικό παραμύθι της Κοκκινোসκουφίτσας, χρησιμοποιώντας στοιχεία και ενδεικτικές αναφορές του προγενέστερου κειμένου: *«Γιατί δε ζωγραφίζουμε εμείς ένα μεγάλο δάσος;... Να ζήσουμε, έστω στο χαρτί, ένα κομματάκι από την περιπέτεια της διάσημης μαμάς μας». «Κι ο κακός λύκος; Κι αυτός ζωγραφιστός;» αναρωτήθηκαν οι δύο μεγαλύτερες Κοκκινোসκουφίτσες, που λαχταρούσαν να δουν, επιτέλους, έναν ολοζώντανο λύκο.[...] Κάτι τέτοιο, βέβαια, δεν είχε ξαναγίνει, παρά μια ακόμη φορά, σ' ένα παλιό ιρλανδέζικο παραμύθι. [...] κατάλαβαν πια πως το αληθινό και το φανταστικό δεν απέχουν μεταξύ τους και πολύ.*

ΠΑΡΩΔΙΑ

Η αποδόμηση της προγενέστερης μυθοπλασίας συντελείται μέσα από λεπτές αποχρώσεις παρωδίας οι οποίες συνθέτουν το σκηνικό αυτής της ιστορίας: *Ένας λύκος [...] όρμησε σαν βολίδα παίρνοντας μαζί του ένα μακρύ σχοινί. Δεν ήθελε με τίποτα να χάσει τέτοια ευκαιρία. Το είχε από μικρός καημό να φάει μία Κοκκινোসκουφίτσα. Να πάρει εκδίκηση για τον αδικοχαμένο θείο του, το λύκο του παραμυθιού, που δεν τα είχε καταφέρει. [...] «Περιμένουμε πώς και πώς να μας φάει ο κακός ο λύκος» [του λένε οι Κοκκινোসκουφίτσες μόλις τον συναντούν].*

ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΤΕΛΟΥΣ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

Ο συγγραφέας αφήνει την υπόνοια της συνέχειας χωρίς να προσδιορίζει τι είδους θα είναι αυτή, ενώ ταυτόχρονα δίνονται με τη μορφή προσεχών κεφαλαίων πληροφορίες για το «μετά» των ηρώων της αφήγησης: *Η ιστορία με τις δώδεκα Κοκκινোসκουφίτσες έχει και συνέχεια, που όμως δε χωράει σε τούτο το βιβλίο [...] Μεγάλωσαν κι αυτές. Οι έξι έμειναν ανύπαντρες κι αφοσιώθηκαν με πάθος στη ζωγραφική [...] ο πανέξυπνος κουρδιστός λύκος αρνήθηκε με πείσμα να τον βάλουν στο τοπικό Μουσείο, όπως πρότεινε ο δήμαρχος της πόλης. Προτίμησε να ζήσει ελεύθερος σαν*

αληθινός στο δάσος, γιατί κάποιος έπρεπε, τέλος πάντων, να φυλάει τα άμυαλα κοριτσάκια απ' τις κακοτοπιές.[...] Οι άλλες τέσσερις Κοκκινοσκουφίτσες έφυγαν σε χώρα μακρινή για να συναντήσουν τον ξενιτεμένο τους μπαμπά [...] Οι δύο μικρότερες πήγαν στην Κίνα κι έμαθαν την τέχνη των κουρδιστών παιχνιδιών[...] Άγνωστο αν παντρεύτηκαν κι αν έκαναν παιδιά.[...] Η μαμά Κοκκινοσκουφίτσα[...] γερνούσε μόνη στο πατρικό της σπίτι, παρέα με τη φήμη της.[...].

Το παιδί-αναγνώστης έχοντας πλέον «ταξιδέψει μέσα και έξω από τα όρια του γνωστού παραμυθιού και έχοντας διαβάσει την «συνέχεια» του προκαλείται με έμμεσο τρόπο και είναι ελεύθερο να φανταστεί την μετέπειτα δική του συνέχεια, είτε βασισμένο στις πληροφορίες που δίνονται στο κλείσιμο, είτε όχι.

✓ **Ο Φρίκος ο Κοντορεβιθούλης μου - Ζώρζ Σαρή**

ΔΙΑΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ

Η ολοκληρωτική μετατροπή του κλασικού παραμυθιού του Κοντορεβιθούλη. Ο ήρωας με το περιγραφικό όνομα, αποκτά ένα «πραγματικό» και συγκεκριμένο, ονομάζεται Φρίκος και είναι παραμυθιάς: *Ας κλείσει το παράθυρό του ο ξυλοκόπος. Άλλωστε την ιστορία του Κοντορεβιθούλη την είχε ακούσει τόσες και τόσες φορές, την είχε βαρεθεί! Όλο τα ίδια και τα ίδια... Οι γονείς που παρατούν τα εφτά αγόρια τους στο δάσος, ο κακός ο Δράκος και οι μαγικές μπότες του, η πονετικιά Δράκαινα και οι εφτά Δρακοπούλες... [...]*

Στην ανατροπή αυτή του παραμυθιού, ο δράκος είναι ο κύριος Ευτύχιος Δράκος, που είναι Αμπελοφιλόσοφος, και η γυναίκα του η κυρία Δράκου και είναι αυτοί που τελικά ξεγελούν τον Φρίκο, ο οποίος θέλοντας να τους «εντάξει» στο παραμύθι, τελικά συνειδητοποιεί ότι αυτό διαφέρει από την πραγματικότητα και ότι αυτά που λένε τα παραμύθια είναι ανέφικτα: *Ο Κοντορεβιθούλης, σαν αληθινός αρχηγός, πήγαινε μπροστά. [...] Αυτή η ιστορία πολύ τον είχε μπερδέψει. Όσα είχε πει στην καλή Δράκαινα ήταν παραμύθι. Πώς γινόταν όμως και του είχε απαντήσει κι εκείνη σαν να βγαίνει από το ίδιο παραμύθι; Αμ, ο Δράκος; Δράκοι σήμερα δεν υπάρχουν, αυτό ο Φρίκος το ήξερε πολύ καλά.*

ΜΕΤΑΜΥΘΟΠΛΑΣΙΑ

Η μεταμυθοπλασία του γνωστού παραμυθιού συμβαίνει στον δικό μας κόσμο όπου το παραμύθι του Κοντορεβιθούλη είναι πλέον γνωστό και χλιοειπωμένο, όπως σχολιάζει ο προσωποποιημένος Άνεμος· σ' έναν κόσμο όπου ο Φρίκος ο Κοντορεβιθούλης και τα αδέρφια του το σκάνε από το σπίτι και παριστάνουν πως χάνονται μέσα στο δάσος, όπως χάνονται τα παιδιά στα παραμύθια, γιατί ο μπαμπάς τους δεν τους αφήνει να δουν στην τηλεόραση τον «Παπουτσωμένο Γάτο» επειδή θέλει εκείνος να δει ποδόσφαιρο· σ' έναν κόσμο όπου η «Κοκκινοσκουφίτσα» παίζεται στον κινηματογράφο· σ' έναν κόσμο όπου η πραγματικότητα διαχωρίζεται από τα παραμύθια του Charles Perrault και οι ήρωες της ιστορίας το γνωρίζουν αυτό και το «μοιράζονται» με τους αναγνώστες, συνοδεύοντας αυτή τους τη γνώση με σχόλια: ***-Πες μας, λοιπόν, πώς τέλειωσε το παραμύθι; - Ποιο παραμύθι; Πότε τέλος πάντων θα το πάρεις απόφαση πως τα παραμύθια σβήσανε και πάνε... Τώρα έχουμε αληθινές ιστορίες, [...] βρήκα τα παλιά παραμύθια του κύριου Σάρλ Περό. Διαβάζω τον «Κοντορεβιθούλη». Φαίνεται πως ο μικρός μουσαφίρης μας τον ξέρει απόξω κι ανακατωτά κι έτσι τον παίζει μια χαρά. [...] Πφ...σαχλοπαραμύθι... Αλλά για να δούμε τι θα μας σκαρώσει αύριο ο δικός μας ο Κοντορεβιθούλης... Δεν ξέρει όμως ότι κι εμείς τώρα παίζουμε το παραμύθι του κι έτσι μπορεί να την πάθει..***

ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΤΕΛΟΥΣ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

Το τέλος της ιστορίας, που σύμφωνα με τους αφηγητές της μοιάζει με το παραμύθι του Κοντορεβιθούλη του Σάρλ Περό αλλά είναι αληθινή ιστορία, τίθεται υπό διαπραγμάτευση και υπόκειται στις προσωπικές επιλογές των ιδίων των αφηγητών-ηρώων της ιστορίας: ***-Δε μ' αρέσει η ιστορία σου. Προτιμώ τα δικά μου, τα παλιά τα παραμύθια. Σ' αυτά ο Δράκος είναι αληθινός Δράκος και τα χρυσά φλουριά είναι χρυσά κι όχι... τούβλα, και στο τέλος όλοι ζούνε καλά κι εμείς καλύτερα. [...] Η ιστορία του δικού μας Κοντορεβιθούλη θα τελειώσει έτσι:...***

Η επιλογή της συγγραφέως να κρατήσει το όνομα του ήρωα της ίδιο με εκείνο του παραμυθιακού ήρωα, επιτρέπει στους αναγνώστες όχι μόνο να συλλάβουν την έννοια της μεταμυθοπλασίας του παραμυθιού αλλά και να παρατηρήσουν

ταυτόχρονα τους δύο ήρωες, συγκρίνοντας τις διαφορετικές συμβάσεις που διέπουν τον μυθοπλαστικό κόσμο του κλασικού παραμυθιού και τον μεταμυθοπλαστικό κόσμο της μεταγενέστερης ιστορίας, η οποία φέρει αναφορές στη σύγχρονη πραγματικότητα, και στο τέλος να αποδομήσουν τη σχέση μεταξύ φαντασίας και πραγματικότητας.

✓ **Δράκε, δράκε, είσ' εδώ; - Αγγελική Βαρελλά**

Μία συλλογή ιστοριών βραχείας φόρμας που πειραματίζεται με όλες τις νεότερες τεχνικές.

ΜΕΤΑΜΥΘΟΠΛΑΣΙΑ

Κάθε αφήγηση χρησιμοποιεί διαφορετικά στοιχεία μεταμυθοπλασίας. Οι ιστορίες τοποθετούνται χρονικά *«μια φορά κι έναν καιρό, αλλά μπορεί και σήμερα»* και στο εξωκειμενικό σημείωμα της συγγραφέως που ακολουθεί τονίζεται ότι *«το παραμύθι δεν ήταν παραμύθι»*, διαταράσσοντας έτσι τα όρια του φανταστικού με το πραγματικό και ανάγοντας το άχρονο του παραμυθιού στο σύγχρονο της πραγματικότητας: ***-Μην είσαι χαζή, κυρία παραμυθού. Αν θέλεις ν' ακούσεις τη συμβουλή μου, μη μας βγάζεις από τα παραμύθια σου εμάς τους κακούς. [...] Χωρίς τους κακούς δράκους, με ποιους θα παλέψουν για να λάμψει το καλό;***

Εστιάζοντας, ειδικά, στην τελευταία ιστορία της συλλογής με τίτλο «Δρακοπαραμύθι», παρατηρούνται μεταφορές οι οποίες μεταμορφώνονται σε απτή κυριολεξία και παρομοιώσεις σε εικόνες της καθημερινότητας ενός παιδιού: ***Η Πυρκαγέισον εξαφάνιζε τη μέρα πέντε με έξι δάση. Η Ανερζί γυρνούσε λυγιστή και κουνιστή στους δρόμους κι έπαιρνε το ψωμί των ανθρώπων [...].***

ΔΙΑΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ

Το κείμενο είτε αναφέρεται σε προγενέστερους μύθους, είτε σε κλασικά παραμύθια: ***-Να τα πούμε, κυρα-χελώνα; -Με Αίσωπο ή χωρίς Αίσωπο; τον πείραξε εκείνη. -Χωρίς, χωρίς, έκανε ο λαγός μουδιασμένος. Αν με παραλάβει αυτός ο παραμυθάς, θα με βάλει πάλι να τερματίζω τελευταίος.***

[...] Γιατί, εδώ που τα λέμε, εγώ δεν είμαι ο Παπουτσωμένος Γάτος ούτε ο Λεβεντοραφτάκος για να τα βγάλω πέρα με τους δράκους.

ΓΛΩΣΣΣΙΚΑ ΠΑΙΧΝΊΔΙΑ

Η αφήγηση χρησιμοποιεί υπερλεξικές εκτροπές και ηχοποιητικούς συμβολισμούς: *Όλοι οι συμμορίτες-δράκοι είχαν παράξενα ονόματα: Νέφ, Ρυπανσίν, Χωματερόλ, Ντεσιμπέλ, Πεινάν, Πυρκαγείσον, Ανερζί, Χουλιγκάνα...*

ΜΕΙΞΗ ΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΚΩΔΙΚΩΝ

Η μουσικότητα και η ρίμα στον πεζό λόγο του κειμένου δίνουν μία αίσθηση ποιητικής ρυθμικότητας χωρίς να καταργούν την ενιαία εντύπωση που προσδίδει η αφήγηση: *Μέσα στον ύπνο μου άκουγα πάλι τους δράκους να φωνάζουν κάτω από το παραθύρι μου [...]:Κι ένας άλλος με γούνα τσίριζε: Παραμύθια αν θες να λες, δέσε κόκκινες κλωστές! Κι εκείνος με την μπέρτα ούρλιαζε ρυθμικά: Χωρίς δράκους και ρεβίθια σάχλειψες τα παραμύθια!*

ΑΥΤΟΑΝΑΦΟΡΙΚΟΤΗΤΑ

Ανάμεσα στις επιμέρους ιστορίες της συλλογής παρεμβάλλονται intermedia κείμενα, σε πρωτοπρόσωπη αφήγηση υπό την εσωτερική εστίαση της συγγραφέως. Οι αφηγήσεις αυτές παρουσιάζονται με τη μορφή προσωπικών εξομολογήσεων, σημειωμάτων ή εξωκειμενικών σχολίων και άλλοτε ενσωματώνουν στοιχεία της προηγούμενης μυθοπλασίας: *Μα ξαφνικά έπιαναν τα κρύα, κι αντί να γράψω για το Μουσείο, έγραψα για μια σόμπα. Αλλά μια σόμπα φτερωτή. Έχω μανία με τα πράγματα που πετούν και πάνε όπου θέλουν. Έχει γίνει τόσο δύσκολη η κυκλοφορία με τα αυτοκίνητα!*

Άλλοτε πάλι δίνουν στοιχεία για τη δημιουργία ή την αφορμή της επόμενης. Κι άλλοτε, τέλος, μαρτυρούν την αλληγορική φύση της μυθοπλασίας που ακολουθεί: *[...] και τότε... μου ήρθε η ιδέα. Θα έγραφα για τους σύγχρονους δράκους. Αυτούς που μας τριγυρίζουν κάθε μέρα και μας παιδεύουν, αυτούς που μας χαλάνε τη ζωή, που μας γεμίζουν τρόμο και φρίκη.*

ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΤΕΛΟΥΣ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

Στην τελευταία αυτή εξωκειμενική πρωτοπρόσωπη αναφορά αφήνονται εκκρεμότητες όσον αφορά το τέλος και δηλώνονται τα επόμενα δυνητικά κεφάλαια αλλά και ο τίτλος μιας νέας συλλογής μυθοπλασιών και ταυτόχρονα ανακοινώνεται ο τίτλος της παρούσας συλλογής, καθιστώντας ξεκάθαρη τη μυθοπλαστική της φύση και τη μεταμυθοπλαστική διάθεση της αφήγησης: - [...] *Εσύ δε μου μίλησες για ένα Μουσείο Παραμυθιών; Να λοιπόν το πρώτο κεφάλαιο. Εσύ δε μου υποσχέθηκες να με πας μ' ένα σου παραμύθι στη σελήνη; Να και το δεύτερο κεφάλαιο. Εσύ δεν έχεις διηγηθεί στο Δομήνικο το μπερδεμένο παραμύθι, εκείνο που μοιάζει με ρώσικη σαλάτα; Να και το τρίτο κεφάλαιο. [...] Πώς σου φαίνεται ο τίτλος: «Παραμύθια... με δράκους, για γέλια και για κλάματα»; [...] -Σ' αυτό σου το βιβλίο τι τίτλο θα βάλεις; -«Δράκε, δράκε, είσ' εδώ;».*

✓ **Επτά ιστοριούλες γιορτινές και παράξενες Επτά - Χρήστος Μπουλώτης**

Επτά αφηγήσεις στο ίδιο ελλειπτικό και αφαιρετικό μοτίβο μινιμαλιστικής λογικής που αφορούν μεμονωμένες σκηνές της ζωής των ηρώων τους και δεν ολοκληρώνουν απαραίτητα το ενσταντανέ που διαδραματίζεται

ΑΥΤΟΑΝΑΦΟΡΙΚΟΤΗΤΑ

Οι οδηγίες συγγραφής που αποτελούν και θέμα του εισαγωγικού σημειώματος της συλλογής Επτά ιστοριούλες γιορτινές και παράξενες Επτά, λειτουργούν ως εξωκειμενικές πληροφορίες: *Με τις ιστοριούλες αυτές τα πράγματα κύλησαν κάπως αλλιώς. Συνήθως πηγαίνει πρώτα ο συγγραφέας, λέει ό,τι έχει να πει, κι ύστερα ξοπίσω του ο εικονογράφος βγάζει εικόνες απ' τις λέξεις. [...] Εδώ όμως όλα ξεκίνησαν από επτά γιορτινές εικόνες [...] έγιναν πρόκληση για να γραφτούν οι επτά γιορτινές ιστοριούλες. Πρόκληση κι άσκηση μαζί.*

Η ιστορία με τίτλο «Η χριστουγεννιάτικη ιστοριούλα που γράφτηκε από μόνη της», μέσα από τη συλλογή Επτά ιστοριούλες γιορτινές και παράξενες Επτά, αποτελεί μια χαρακτηριστική περίπτωση κειμένου που επαληθεύει και αποδεικνύει την εφαρμογή της τεχνικής της αυτοαναφορικότητας. Και είναι

αυτή η ενδιαφέρουσα πλευρά όσον αφορά τη νεοτερικότητα και όχι η πλοκή, η οποία είναι χωρίς αναχρονίες και ανισοχρονίες και στοιχίζεται σε μια γραμμική και σταθερή ροή αφήγησης, όπου τα γεγονότα συντάσσονται σε μια γραμμική χρονική ακολουθία, χωρίς αναδρομές. Ο αυτοσχολιασμός σε στυλ προσωπικής εξομολόγησης, η αναφορά του τρόπου με τον οποίο γράφτηκε γενικά αυτή η ιστορία αλλά και πώς γράφονται όλες οι άλλες ιστορίες, καθώς και το γεγονός ότι η εικόνα είναι αυτή που δημιουργεί το κείμενο, είναι στοιχεία που χαρακτηρίζουν την αφήγηση: *[...]η ιστοριούλα θα πλεκόταν γύρω απ' την εικόνα της κάρτας που του είχε στείλει. Κάτω από το χριστουγεννιάτικο δέντρο ένα αγόρι σε ξύλινο άλογο με ρόδες, να καλπάζει, κι ένα κορίτσι μ' ένα μωρό στην αγκαλιά, φασκιωμένο - η παλιά της κούκλα ή ίσως η καινούργια. Αυτά έδειχνε η κάρτα. Κι ήθελε τώρα ο κύριος Λεονάρντο να 'ναι παράξενη η ιστοριούλα.*

ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΤΕΛΟΥΣ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

Τη συγκεκριμένη αφηγηματική τεχνική ενσωματώνουν όλες οι ιστορίες της συλλογής. Παρατηρούνται αναφορές στις συμβάσεις του τέλους καθώς, επίσης, και εκκρεμότητες όσον αφορά την ολοκλήρωση της ιστορίας, οι οποίες οδηγούν σε προβληματισμό σχετικά με τα όρια του φανταστικού και του πραγματικού της ιστορίας που μόλις ολοκληρώθηκε, ως αποδόμηση της ίδιας της δομής και του περιεχομένου της: *Και, βέβαια, τέτοιες ιστοριούλες πρέπει να 'χουν αίσιο τέλος. Έτσι δεν είναι; [...] Είναι και μια άλλη χριστουγεννιάτικη ιστοριούλα που λέει για τρία παιδιά που γίνανε καρύδια, όμως...*

Έτσι κι αλλιώς ο συγγραφέας με κάθε ευκαιρία –την ίδια στιγμή που ορίζει το χρόνο και το χώρο της αφήγησης προσδίδοντας της ψήγματα ρεαλιστικής πραγματικότητας– υπενθυμίζει πως πρόκειται απλά για «ιστοριούλες» που μπορεί να συμβούν εδώ ή εκεί, με αυτούς ή με κάποιους άλλους, άλλοτε ή τώρα: *Αυτά έγιναν στην Αθήνα, για την ακρίβεια στον Περισσό. Μια ολίδιδα όμως ιστοριούλα συνέβη, φαίνεται, και στη Βιέννη, οδός Μπεργκ-Γκάσε 18 ή μάλλον 19, και το κορίτσι τούτη τη φορά το λέγανε Καρίνα.*

ΜΕΤΑΜΥΘΟΠΛΑΣΙΑ

Παρουσιάζονται μέσα στην αφήγηση οι επιλογές κλεισίματος της ιστορίας ως τα προβλήματα ενός συγγραφέα μπροστά στο λευκό χαρτί και αναφέρονται τρεις συγκεκριμένες προτάσεις για την κατασκευή μιας άλλης ιστορίας: [1η] *Θα 'βαζε τ' άλογο να μιλάει; ή θα 'ταν μήπως ένα πραγματικό άλογο που κάθε Χριστούγεννα μεταμορφωνόταν σε ξύλινο παιχνίδι;* [2η] *Κι ο καβαλάρης του, και το κορίτσι με την κούκλα; Τη μια σκεφτόταν να γράψει για μια παλιά ιστοριούλα αγάπης.* [3η] *Ύστερα άλλαζε γνώμη κι έλεγε να μιλήσει για δυο μεγάλους που γίνανε, ανήμερα Χριστούγεννα, παιδιά και μείναν έτσι, ή...*

Επιπλέον, μέσω της μεταμυθοπλαστικής τεχνικής, διαρρηγνύονται τα πλαίσια που αφορούν τη συγγραφή της ιστορίας, αναδεικνύοντας έτσι την φύση της εγκιβωτισμένης ιστορίας που γράφτηκε από μόνη της ως μία κατασκευασμένη μυθοπλασία, μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο της ιστορίας που έγραψε ο ίδιος ο ήρωας της αφήγησης: *Και ο κύριος Λεονάρντο συγκινήθηκε, βέβαια, ξανά πολύ, μα πάρα πολύ, και τρισευτυχισμένος κάθισε και σκάρωσε στα γρήγορα μια ιστοριούλα για τη χριστουγεννιάτικη ιστοριούλα που γράφτηκε από μόνη της.*

- ✓ **Η Οδοντογλυφίδα που έγινε Ογδοντογλυφίδα - Σοφία Μαντουβάλου**

ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΕΚΤΡΟΠΕΣ & ΓΛΩΣΣΟΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΠΕΙΡΕΣ

Μέσα από το γλωσσικό παιχνίδι του ταυτογράμματος και του λειπογράμματος, τα παιδιά-αναγνώστες ανακαλύπτουν τις απεριόριστες δυνατότητες της ελληνικής γλώσσας και του συνδυασμού των επιμέρους φωνημάτων της: *[...]η λαίμαργη Ογδοντογλυφίδα συνάντησε ένα λυκάκι που έκλαιγε. -Εγώ θα σε βοηθήσω να λύσεις το πρόβλημά σου, άστραψαν τα μάτια της Ογδοντογλυφίδας. Θα σου χαρίσω κάτι που θα σε κάνει αγαπητό σε όλους. Πάρε αυτό το γ από μένα και θα γίνεις από λυκάκι γλυκάκι. Ένα γλυκάκι το θέλουν όλοι.[...]*

ΜΕΙΞΗ ΕΙΔΩΝ & ΚΩΔΙΚΩΝ

Η μουσικότητα, ο εσωτερικός ρυθμός και η ομοιοκαταληξία των γλωσσικών εκτροπών δημιουργούν μία ενιαία εντύπωση πεζής και έμμετρης γραφής: **-Θα**

σου χαρίσω ένα γ και από φίδι θα γίνεις γίδι. -Και τι θα γίνει το φ; -Το φ θα το πάρει ο αγάς και θα γίνει φαγάς. -Κι αν δεν το θέλει ο αγάς; -Θα το δώσει στο λουρί και θα γίνει φλουρί. -Κι αν δε το θέλει το λουρι; -Θα το δώσει στο του και θα γίνει φτου.»

- ✓ Τα 88 ντολμαδάκια &
- ✓ Τα 33 ροζ ρουμπίνια - Ευγένιος Τριβιζάς

ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΤΕΛΟΥΣ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

Το λογοτεχνικό κείμενο μετατρέπεται και λειτουργεί παράλληλα ως ένα όχημα συγγραφικών και δημιουργικών ασκήσεων. Αναδύεται η παιδαγωγική διάσταση της παιδικής λογοτεχνίας -στοιχείο που αποτελεί κύριο χαρακτηριστικό της- που συχνά σε τέτοια κείμενα εκδηλώνεται ως προτροπή και πρόκληση αλλά και ως συνταγή προς τα παιδιά να επιχειρήσουν τη συγγραφή μιας ιστορίας. Στα κείμενα αυτά σημειώνεται η χαρακτηριστική στρατηγική του πολλαπλού τέλους, όπου ο μικρός αναγνώστης γίνεται συν-δημιουργός, εφόσον διαβάσει, επιλέγει και συνθέτει τη προσωπική του επιλογή: *[...]Τι θέλεις να κάνει ο ιππότης; Να μπει στο κάστρο και να ζητήσει την πριγκίπισσα σε γάμο; Να συνεχίσει τον δρόμο του; [...] Βαρέθηκες να διαβάζεις; Βρες ένα χαλίκι, βάψε το κόκκινο και μετά συνεχίζουμε.*

ΑΥΤΟΑΝΑΦΟΡΙΚΟΤΗΤΑ

Η οδηγία για αυτήν την ιδιαίτερη συν-δημιουργική δράση δίνεται στον πρόλογο «ΠΩΣ ΝΑ ΔΙΑΒΑΣΕΙΣ ΑΥΤΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ» που παραθέτει ο ίδιος ο συγγραφέας ως αυτοαναφορική εξωκειμενική πληροφορία: *Προσοχή! Προσοχή!! Αυτό το παράξενο και σπάνιο βιβλίο δεν διαβάζεται από την αρχή ως το τέλος όπως τα συνηθισμένα βιβλία αν προσπαθήσεις να το διαβάσεις μ' αυτόν τον τρόπο, θα μπερδευτείς και δεν θα καταλάβεις τίποτα. Στο βιβλίο αυτό, εσύ αποφασίζεις τι θα γίνει σε όλα τα κρίσιμα σημεία! Εσύ αποφασίζεις πώς συνεχίζεται και πώς τελειώνει η ιστορία! [...]Κι αν δεν σ' αρέσει το τέλος της περιπέτειας που προτίμησες, μπορείς να διαβάσεις το βιβλίο από την αρχή ξανά και ξανά, όσες φορές θέλεις, επιλέγοντας διαφορετικές συνέχειες. Κάθε φορά το βιβλίο αυτό θα σου λέει μια άλλη ιστορία!*

- ✓ Ιστορίες για περίεργα παιδιά - Χρήστος Μπουλώτης

ΜΕΙΞΗ ΕΙΔΩΝ & ΚΩΔΙΚΩΝ

Δώδεκα μικροαφηγήσεις σύγχρονες και ιδιότυπες. Γεμάτες χιούμορ και εσωτερικό ρυθμό που παλινδρομεί ανάμεσα σε πεζή και έμμετρη γραφή: ***Η μαμά τηλεφωνεί αμέσως στο Πρώτων Βοηθειών για τον μπαμπά. Παίρνει και την Πυροσβεστική να ελευθερώσει τα παιδιά. Παίρνει από πάνω και δύο χαπάκια ηρεμιστικά.*** Δώδεκα ιστορίες με ήρωες παιδιά της σύγχρονης πραγματικότητας που έχουν απορίες, ανησυχίες, περιέργειες, άλλοτε θάρρος, άλλοτε θράσος και πάντα διάθεση για σκανταλιές. Οι μικροαφηγήσεις κινούνται στο ίδιο ελλειπτικό και αφαιρετικό μοτίβο μινιμαλιστικής λογικής, αφορούν καθημερινές και ως επί το πλείστον μεμονωμένες σκηνές της ζωής των ηρώων τους, δεν ολοκληρώνουν απαραίτητα το ενσταντανέ που διαδραματίζεται, περιλαμβάνουν ζωηρούς διαλόγους και διαβάζονται είτε ως αυτοτελείς ιστορίες, είτε ως αριθμημένη συλλογή ιστοριών.

ΔΙΑΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ

Η αφήγηση παρεμβάλλει αναφορές σε παραμυθητικούς χαρακτήρες και λογοτεχνικές φιγούρες άλλων, είτε προγενέστερων είτε σύγχρονων, κειμένων: ***Τότε ρίχνει μες στο φλιτζάνι της γιαγιάς την πετονιά του να ψαρέψει... αόρατα παραμύθια. [...] Με το αγκίστρι του είχε πιάσει έναν πράσινο δράκο, κινέζικο και φτερωτό. Ένα φοβερό δράκο, που βάσταγε στη στοματάρα του μια κακιά μάγισσα. Που δάγκωνε αυτή έναν τεράστιο κάβουρα. Που κρατούσε αυτός με τις δαγκάνες του το ξεχειλωμένο δεξί αυτί κάποιας περίεργης Μαρίας.***

ΜΕΤΑΜΥΘΟΠΛΑΣΙΑ

Τα όρια μεταξύ φανταστικού και πραγματικού καταργούνται και ταυτόχρονα το πλαίσιο της μυθοπλασίας καταδεικνύεται και υποδηλώνεται με μία επιφωνηματική φράση: ***Παίρνει λοιπόν όλα τ' αβγά απ' το ψυγείο, τα βάζει προσεχτικά μες στο μεγάλο πανέρι και κάθεται πάνω τους να τα κλωσήσει σαν καλή κότα. [...] Όταν, επιτέλους, σηκώνεται η Ελπινίκη μουδιασμένη, το πανέρι της είναι γεμάτο με μια τεράστια ομελέτα! Μόνο από ένα αβγό, αντί για πουλάκι, είχε βγει μια τοσοδούλα ζέβρα κι ένα ελεφαντάκι που κελαηδούσαν σαν καναρίνια κι έλεγαν «ζήτω η φαντασία!»***

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

Η αφήγηση χρησιμοποιεί το γλωσσικό παιχνίδι mot gigogne, όπου λέξεις πολύμορφες «σπάνε» στις επιμέρους έννοιες τους και παράγουν νέες σημασίες και υπερλεξικές αναφορές: *Στην Ιωάννα αρέσει πολύ να παίζει με τις λέξεις. Να τις κόβει, να ανακατεύει τα γράμματα τους και να φτιάχνει έτσι καινούργιες λέξεις. Χθες, λόγου χάρη, έβαλε κάτω τη λέξη Σαλαμίνα και την έκανε κομματάκια: σα-λά-μι, Μί-να, σά-λα, α-λά-να, κτλ. κτλ. [...] Βγήκε αθόρυβη σαν γάτα κι άρχισε με το χρώμα να σβήνει κάποια γράμματα ή να τους αλλάζει τη σειρά. Η οδός Αμοργού έγινε οδός Αργού, η Σταδίου έγινε Αδίου, η οδός Σόλωνος σκέτη Ώνος, και η Σκουφά έγινε οδός Κουφά και Σφα και Φα.*

Δημιουργική Γραφή και Παιδική Μικροαφήγηση

Τη θεωρητική αυτή μελέτη ακολουθεί μία σειρά προτάσεων παιδαγωγικών εφαρμογών. Προτείνονται δημιουργικοί πειραματισμοί καθώς και ασκήσεις γραφής, μεταγραφής, μεταποίησης και συγγραφής με βάση τις παραπάνω νεότερες ελληνικές αφηγήσεις βραχείας φόρμας.

- **κοίτα ποιός μιλάει!**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ: Πειραματισμός με τις τεχνικές της **διακειμενικότητας** και της **μεταμυθοπλασίας** (αφορμώντας από τα βιβλία «Ο Φρίκος ο Κοντορεβιθούλης μου», της Ζωρζ Σαρή & «Δράκε, δράκε, είσ' εδώ;», της Αγγελικής Βαρελλά).

ΣΤΟΧΟΣ: Να διακρίνουμε την τριτοπρόσωπη αφήγηση με μηδενική οπτική γωνία από την πρωτοπρόσωπη αφήγηση με ενδοδιηγητικό αφηγητή και να εξασκηθούμε στη δεύτερη ξαναγράφοντας τα κλασικά παραμύθια. Να επέμβουμε στις δράσεις των ηρώων αλλάζοντας τις ταυτότητες τους.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ: Παρουσιάζονται γνωστά παραμύθια όπως «Η Χιονάτη και οι επτά νάνοι», «Χάνσελ και Γκρέτελ», «Η Χρυσομαλλούσα και οι τρεις αρκούδες», κ.α. Αναδεικνύονται οι βασικοί ήρωες των ιστοριών και τα παιδιά ξαναγράφουν τα παραμύθια σε πρωτοπρόσωπη αφήγηση υποδυόμενα έναν από

τους ήρωες της κάθε ιστορίας. Τα παραγόμενα παραμύθια που προκύπτουν διαβάζονται στην ολομέλεια και τα παιδιά συζητούν κατά πόσο και σε ποιο βαθμό μία κλασική ιστορία αλλάζει μέσω της παρέμβασης στην αφηγηματική φωνή και την οπτική γωνία. Παραλλάσσοντας τη δραστηριότητα τα παιδιά ξεχωρίζουν «καλούς» και «κακούς» ήρωες σε διάφορες ιστορίες και αντιστρέφοντας το προφίλ τους, ξαναγράφουν τις ίδιες ιστορίες σε τριτοπρόσωπη αφήγηση, με όποιες αλλαγές στα γεγονότα επιβάλει αυτή τους η παρέμβαση.

Παραλλαγή δραστηριότητας:

- ο **μυστικά ημερολόγια και αλληλογραφίες**

ΣΤΟΧΟΣ: Να γράψουμε σε στυλ πρωτοπρόσωπης ημερολογιακής γραφής.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ: Τα παιδιά επιλέγουν είτε τον πρωταγωνιστή, είτε κάποιον από τους δευτερογενείς ήρωες των παραμυθιών ώστε να γράψουν σε πρωτοπρόσωπη αφήγηση το ημερολόγιο του. Η ίδια άσκηση μπορεί να πραγματοποιηθεί σε ζευγάρια, όπου επιλέγονται από τα παιδιά δύο ήρωες της ίδιας ιστορίας μέσω της αλληλογραφίας των οποίων εκτυλίσσεται η αφήγηση.

- ο **παζλ παραμυθιών**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ: Πειραματισμός με την τεχνική της **ατελούς αφήγησης** (αφορμώντας από τα βιβλία «Τα 88 ντολμαδάκια» & «Τα 33 ροζ ρουμπίνια», του Ευγένιου Τριβιζά).

ΣΤΟΧΟΣ: Να ελέγξουμε και να «διαλύσουμε» την αφηγηματική δομή των ιστοριών.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ: Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες. Μοιράζονται σε κάθε ομάδα οι ίδιες καρτέλες με φράσεις από γνωστές ιστορίες και παραμύθια. Συνθέτοντας τις καρτέλες φτιάχνουν τον βασικό κορμό γεγονότων και δράσεων των ιστοριών. Δεδομένου ότι απουσιάζει σε κάθε ιστορία η αρχή και το τέλος, καλούνται να πειραματιστούν γράφοντας δικές τους εκδοχές. Στο τέλος κάθε ομάδα διαβάζει στην ολομέλεια τη δική της ολοκληρωμένη εκδοχή των ιστοριών, συνειδητοποιώντας έτσι ότι κάθε αλλαγή στη δομή μιας κοινής αφήγησης παράγει μία νέα διαφορετική ιστορία.

- ο **κομικ -ο -ιστορίες τσέπης**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ: Πειραματισμός με την τεχνική της **μείξης ειδών & κωδίκων** (αφορμώντας από το βιβλίο «Ιστορίες για περίεργα παιδιά», του Χρήστου Μπουλώτη).

ΣΤΟΧΟΣ: Να παράγουμε κείμενα σε διαφορετικές αφηγηματικές φόρμες.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ: Ζητείται από κάθε παιδί να ζωγραφίσει πέντε διαδοχικές εικόνες-μινιατούρες σε ένα φύλλο Α4. Στη συνέχεια ανταλλάζουν μεταξύ τους τα εικονογραφημένα φύλλα και επιχειρούν να γράψουν φράσεις ή διαλόγους με περιορισμένο αριθμό λέξεων σε κάθε εικόνα ώστε να σχηματιστεί μία ιστορία.

- ο **1000 και 1 τρόποι να πεις μια ιστορία**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ: Πειραματισμός με την τεχνική της **μείξης ειδών & κωδίκων** (αφορμώντας από το βιβλίο «Ιστορίες για περίεργα παιδιά», του Χρήστου Μπουλώτη).

ΣΤΟΧΟΣ: Να μετασχηματίσουμε κείμενα αλλάζοντας το ύφος τους και να παράγουμε υφολογικές παραλλαγές του ίδιου κειμένου.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ: Χρησιμοποιώντας τις δώδεκα αφηγήσεις βραχείας φόρμας της συλλογής, τα παιδιά πειραματίζονται με διάφορα ύφη και ξαναγράφουν τις ίδιες ιστορίες. Παραλλάσσοντας την ίδια δράση, δίνονται στα παιδιά οι εικόνες κάθε ιστορίας και μία λέξη κλειδί που αφορά το προσδοκώμενο ύφος κάθε φορά. Τα παιδιά καλούνται να γράψουν όλα την ίδια ιστορία (χωρίς να έχουν διαβάσει την πρωτότυπη) χρησιμοποιώντας περιορισμένο αριθμό λέξεων (μία παράγραφο) και αποδίδοντας το ζητούμενο ύφος.

- ο **«μία φορά και μια επόμενη»... «και ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς θα σας πούμε πως!»**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ: Πειραματισμός με τις τεχνικές της **μεταμυθοπλασίας** και της **ατελούς αφήγησης** (αφορμώντας από τα βιβλία «Οι δώδεκα Κοκκινোসκουφίτσες και ο κουρδιστός λύκος», «Επτά ιστοριούλες

γιορτινές και παράξενες Επτά», του Χρήστου Μπουλώτη & «Δράκε, δράκε, είσ' εδώ;», της Αγγελικής Βαρελλά).

ΣΤΟΧΟΣ: Να επιχειρήσουμε να καταργήσουμε τα «στενά» όρια κλεισίματος των παραμυθιών.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ: Τα παιδιά επιλέγουν κλασικά παραμύθια και μελετούν τα «στερεότυπα» και αόριστα τέλη τους: «και ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα». Επιχειρούν να γράψουν το «μετά» των παραμυθιών αυτών τοποθετώντας το χωρο-χρονικά στη σύγχρονη εποχή. Εναλλακτικά, επιλέγουν παραμύθια στα οποία γράφουν τα επόμενα δυνητικά κεφάλαια, καθένα από τα οποία μπορεί να παράγει μία νέα μεταγενέστερη ιστορία με τους ήδη γνωστούς ήρωες αλλά και με νέους. Παραλλάσσοντας τη δραστηριότητα, τα παιδιά δοκιμάζουν να γράψουν είτε τις ιστορίες των ενήλικων πια δώδεκα ηρωίδων της ιστορίας του Μπουλώτη, χρησιμοποιώντας τα στοιχεία που δίνονται στο τέλος της ιστορίας για την καθεμία, είτε να αναπτύξουν τις τρεις συγκεκριμένες προτάσεις για την κατασκευή μιας άλλης ιστορίας που αναφέρει ο ίδιος συγγραφέας στην συλλογή του των επτά χριστουγεννιάτικων ιστοριών, ή, τέλος, να δημιουργήσουν μία ολόκληρη συλλογή ιστοριών με αφορμή των τίτλο και τα επιμέρους κεφάλαια που δίνει η Βαρελλά στη δική της συλλογή: «Παραμύθια... με δράκους, για γέλια και για κλάματα».

- ο **συνταγές για παραμύθια**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ: Πειραματισμός με την τεχνική της **αυτοαναφορικότητας** (αφορμώντας από τα βιβλία «Επτά ιστοριούλες γιορτινές και παράξενες Επτά», του Χρήστου Μπουλώτη & «Δράκε, δράκε, είσ' εδώ;», της Αγγελικής Βαρελλά).

ΣΤΟΧΟΣ: Να επινοήσουμε τις οδηγίες συγγραφής, το «τι» και το «πώς» των ιστοριών.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ: Τα παιδιά επιλέγουν γνωστά παραμύθια και δημιουργούν σε χαρτόνια τις εικονογραφημένες «συνταγές» τους. Ζωγραφίζουν τους ήρωες και τους χαρακτηρίζουν με επίθετα, μεταγράφουν τα γεγονότα ως τίτλους

κεφαλαίων της ιστορίας, ζωγραφίζουν το σκηνικό και σημειώνουν πιθανές αρχές και τέλη.

ο **το λεξόδεντρο**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ: Πειραματισμός με την τεχνική των **γλωσσικών παιχνιδιών** (αφορμώντας από τα βιβλία «Δράκε, δράκε, είς' εδώ;», της Αγγελικής Βαρελλά & «Η Οδοντογλυφίδα που έγινε Ογδοντογλυφίδα», της Σοφίας Μαντουβάλου).

ΣΤΟΧΟΣ: Να εξασκήσουμε τη φωνολογική μας επίγνωση με λετριστικές ασκήσεις και να εκμεταλλευτούμε τις ηχητικές ρίμες των λέξεων.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ: Επινοώντας παρηχήσεις κύριων ονομάτων, λεκτικά συμφύρματα, λέξεις πολύμορφες (mot gigogne), ηχο-περιγραφικές λέξεις ή φράσεις που γεφυρώνουν την απόσταση μεταξύ σημαίνοντος και σημαινόμενου, και σουρεαλιστικές παροιμίες τα παιδιά δημιουργούν γενεαλογικά δέντρα ταυτοτήτων των λογοτεχνικών χαρακτήρων. Στη συνέχεια ξαναγράφουν τις ιστορίες των ηρώων προσθέτοντας τις νέες λετριστικές και υπερλεξιστικές αναφορές. Παραλλάσσοντας τη δραστηριότητα, τα παιδιά βασιζόμενα στο λετριστικό παιχνίδι της Βαρελλά και της Μαντουβάλου, πειραματίζονται με τα σύνθετα, περιγραφικά και πολύμορφα ονόματα των ηρώων των παραμυθιών (Κοκκινοσκουφίτσα, Χιονάτη, Κοντορεβιθούλης, Κοιμωμένη, Μολυβένιο, Χρυσομαλλούσα, κ.α), αλλάζοντας τα επιμέρους συνθετικά τους και γράφοντας νέες υπερλεξιστικές εκτροπές ονομάτων.

Συμπερασματικά και με βάση τα στοιχεία που διερευνήθηκαν παραπάνω, η νεότερη ελληνική παιδική μικροαφήγηση, δεδομένης της ιδιαίτερης λογοτεχνικής φύσης και σύστασης της, θα μπορούσε να αποτελέσει βάση, έναυσμα, πρόκληση και μέσο για μία πληθώρα πειραματισμών και ασκήσεων δημιουργικής γραφής, όπου το παιδί-αναγνώστης μεταμορφώνεται σε συνδημιουργό, κριτικό και παίκτη της λογοτεχνίας και καλλιεργεί όλα τα δυνητικά όρια της εύπλαστης γλώσσας του!

Βιβλιογραφία

Ελληνική

ΑΡΑΓΗΣ, Γ.(1995), «Τάσεις στη νεότερη διηγηματογραφία μας», *Γράμματα και Τέχνες*, Νο 74, Ιούνιος-Σεπτέμβριος, σσ. 22-31, Αθήνα

ΑΡΤΖΑΝΙΔΟΥ, Ε. - ΓΟΥΛΗΣ, Δ. – ΓΡΟΣΔΟΣ, Σ. – ΚΑΡΑΚΙΤΣΙΟΣ, Α. (2011), *Παιχνίδια φιλαναγνωσίας και αναγνωστικές εμπυχωσεις*, Αθήνα: Gutenberg,

ΚΑΡΑΚΙΤΣΙΟΣ, Α. (2010), *Σύγχρονη Παιδική Μικροαφήγηση*, Θεσσαλονίκη: Ζυγός

ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ, Σ. (2000), *Χίλιες και Μία Ανατροπές. Η νεοτερικότητα στη λογοτεχνία για μικρές ηλικίες*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Ξενόγλωσση

WAUGH, P. (1996), *Metafiction: the Theory and Practice of Self-conscious Fiction*, Routledge, (first ed.) 1984

Παιδικής Λογοτεχνίας

ΒΑΡΕΛΛΑ, Α. (2008), *Δράκε, δράκε, είς' εδώ;*, Πατάκης, (δέκατη όγδοη εκδ.)

ΜΑΝΤΟΥΒΑΛΟΥ, Σ. (2009), *Η Οδοντογλυφίδα που έγινε Ογδοντογλυφίδα*, Πατάκης, (τρίτη εκδ.)

ΜΠΟΥΛΩΤΗΣ, Χ. (2007) , *Οι δώδεκα Κοκκινοσκουφίτσες και ο κουρδιστός λύκος*, Παπαδόπουλος

ΜΠΟΥΛΩΤΗΣ, Χ. (2009), *Ιστορίες για περίεργα παιδιά*, Ελληνικά Γράμματα,

ΜΠΟΥΛΩΤΗΣ, Χ. (2010), *Επτά ιστοριούλες γιορτινές και παράξενες Επτά*, Polaris, (τέταρτη αναθ. εκδ.)

ΣΑΡΗ, Ζ.(2010) *Ο Φρίκος ο Κοντορεβυθούλης μου*, Πατάκης, (δεύτερη εκδ.)

ΤΡΙΒΙΖΑΣ, Ε. (1997), *Τα 88 ντολμαδάκια*, Καλέντης

ΤΡΙΒΙΖΑΣ, Ε. (2004), *Τα 33 ροζ ρουμπίνια*, Καλέντης

